

Міністерство освіти і науки України
Тернопільський національний економічний університет
Кафедра економічної теорії

Міждисциплінарна курсова робота
з економічної теорії на тему:
«Теорія та практика антиінфляційної політики»

Студента 2 курсу групи Ф-21
напряму підготовки
6.030508 «Фінанси і кредит»
Лебедика Петра Петровича

Керівник: к.е.н., доц. Жовковська Т.Т.

Національна шкала _____
Кількість балів: _____
Оцінка: ECTS _____

Члени комісії _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

(підпис) (прізвище та ініціали)

(підпис) (прізвище та ініціали)

Тернопіль – 2016 рік

План

Вступ

1. Теоретичні засади антиінфляційної політики.
2. Практика реалізації антиінфляційної політики в Україні за період 1991-2014 років.
3. Напрями удосконалення антиінфляційної політики в українській економіці.

Висновки

Список використаної літератури

Вступ

Актуальність дослідження. Антиінфляційна політика - це комплекс знарядь державного регулювання, метою яких є зниження рівня інфляції. Дослідники, в сферу інтересів яких входить це питання, вирішують дилему: ліквідувати інфляцію шляхом радикальних заходів чи адаптуватися до неї.

У зв'язку із небажаними соціально-економічними наслідками інфляційних процесів, уряди держав проводять антиінфляційну політику. Ціль таких державних дій полягає в тому, щоб домогтись керованості інфляційних процесів, а сам рівень інфляції зробити помірним. В арсеналі у держави - комплекс бюджетних, податкових, грошово-кредитних методів, програми стабілізації економіки, зокрема проведення радикальних грошових реформ, а також заходи в області політики доходів. Для боротьби з інфляцією використовуються прямі та непрямі методи. До останніх належать: регуляція облікового і позичкового процесу, зміна загальної маси грошей через управління ними центральним банком.

Серед прямих методів регуляції купівельних можливостей грошової одиниці, тобто боротьби з інфляцією, можемо виділити: державне регулювання цін, державне регулювання зовнішньої торгівлі, пряме і безпосереднє регулювання державою кредитів і тим самим - грошової маси, вивезення та ввезення капіталу, регулювання валютного курсу, державне регулювання заробітної плати (яке, все ж, потребує згоди профспілок).

Оскільки увесь комплекс дій усе ще не є досконалим, і потребує подальшої праці над ним, обрана нами проблематика дослідження є актуальною на даний момент.

Теоретико-методологічна основа дослідження. Дану проблематику у своїх працях розглядали зарубіжні науковці: Дж. Кейнс, П. Самуельсон, М. Фрідман, С. Фішер, Дж. Тобін; та вчені пострадянського простору: А. В. Волошенко [5, 6], Е. С. Глазова [7, 8], О. А. Гнатів [9], О. О. Папаїка [24], Л.В. Пельтек [25], Н. А. Попкова [26], О. О. Яременко [39, 40]. Особливо хотілось би виділити внесок Володимира Степановича Марціна [18, 19, 20, 21], який у своїх працях детально розглядає інфляційні процеси, причини їх виникнення, залежності від змін в економіці, та описує шляхи регулювання та подолання інфляції в сучасних українських ринкових умовах.

Мета роботи – дослідити теорію та проаналізувати практику антиінфляційної політики.

Об'єкт дослідження – інфляційні процеси в ринковій економіці.

Предмет дослідження – теоретичні засади та особливості практики антиінфляційної політики в Україні.

Згідно з метою дослідження, нами було поставлено такі **завдання**:

1. Проаналізувати наукову літературу з проблеми антиінфляційної політики.

2. Вивчити особливості практики реалізації антиінфляційної політики в Україні за період 1991-2014 років.

3. Запропонувати напрями удосконалення антиінфляційної політики в українській економіці.

Методи та організація дослідження. Для вирішення поставлених завдань були використані такі методи: аналіз, синтез, зіставлення, систематизація, класифікація наукових джерел інформації, що дозволило узагальнити та систематизувати погляди вчених на проблему, що вивчається.

При статистичному вивченні рівнів інфляції були використані методи середніх величин та індексний метод.

Обробка даних та графічна презентація результатів здійснювалась за допомогою таблиць MS Word 2010.

Практичне значення. Запропоновані нами напрями удосконалення антиінфляційної політики можна використати у експериментальних програмах по впровадженню антиінфляційної політики. У випадку отримання позитивних результатів, дані результати дослідження можуть бути застосовані у національній антиінфляційній політиці.

Теоретичні засади антиінфляційної політики

Інфляція – одна з найбільш відчутних проблем сучасної ринкової економіки України, що чинить негативний усесторонній вплив на життя суспільства. Унаслідок інфляційних процесів знецінюються результати праці, виникають перешкоди для довгострокових інвестицій та економічного зростання, знищуються заощадження фізичних і юридичних осіб.

До найбільш гострого наслідку інфляції віднесемо різке зменшення рівня зайнятості населення. Ірвінг Фішер, американський економіст, ще на початку ХХ ст. розкрив взаємозв'язки між безробіттям та інфляцією. Статистичні дані засвідчили, що у фазі піднесення рівень безробіття знижувався, а темп інфляції, навпаки, зростав. Зворотний хід подій простежувався у фазі спаду – рівень безробіття зростав, а інфляція знижувалася.

Головна небезпека заключається в тому, що зростання безробіття набуває структурного характеру. Найбільше втрат несуть ті групи населення, які знаходяться у несприятливому становищі на ринку праці, - некваліфіковані працівники, молодь, а також ті, хто мають неповну зайнятість, нетипову або тимчасову роботу. Як наслідок - утворились сталі групи безробітних, які самостійно, без державної підтримки не мають можливостей до адаптації на ринку праці.

Вирішальна характеристика інфляції – це її величина. Ступінь впливу на економіку і на все суспільство залежить саме від рівня інфляції. Подолання інфляції – необхідна умова нормального економічного розвитку та ефективного функціонування грошової й фінансової систем. Але зниження інфляції не можна розглядати як самоціль та спосіб автоматичного підйому виробництва. Процеси зниження інфляції та підйому виробництва повинні йти одночасно, оскільки вони один одного обумовлюють. Це особливо актуально для українських умов. Тривала інфляція в Україні – результат невдалої загальної економічної політики, що не забезпечила зростання виробництва, хоча різке обмеження грошової маси і дало тимчасовий ефект зниження інфляції. Важливим тут є темп інфляції. Він показує, наскільки відсотків змінився загальний рівень цін у звітному (поточному) періоді порівняно з базовим (минулим) періодом.

Якщо ж інфляція утримується протягом тривалого часу, люди починають враховувати її в своїх очікуваннях, і ринки адаптуються. У процентну ставку поступово починають включати темпи інфляції. Регулювання грошового обігу побічно впливає і на інші об'єкти – соціальні відносини, ціни, умови накопичення. Об'єктивним показником економічного здоров'я країни є стан платіжного балансу. У всіх державах з ринковим господарством уряд постійно здійснює стратегічне і оперативне регулювання платіжного балансу шляхом впливу на імпорт і експорт, рух капіталу, пониження і підвищення курсів національних валют, участі в міжнародній економічній інтеграції і торгово-договірній політиці. У сучасній економіці найбільш ефективним способом збереження економічної стабільності держави є таргетування інфляції.

Для таргетування інфляції необхідна чітка робота державних інститутів і кооперація між ними, а саме: незалежний центральний банк і довіра до нього, політична підтримка для стабільності цін, вільно плаваючий курс, розвинений фінансовий ринок і стабільна банківська система, аналітично-прогностичні розробки (базова інфляція, механізми трансмісії грошової політики та ін.), прозора інформаційна політика.

Існує дві моделі незалежної діяльності центрального банку:

- Німецька (європейська) і американська модель: право визначати, як мету грошової політики, так і її інструменти.

- Англійська модель: право визначати інструменти грошової політики (рівень процентної ставки центрального банку); а мету (рівень інфляції) визначає уряд.

Сама по собі незалежність центрального банку включає політичну нейтральність органів влади, автономію рішень в сфері фінансових інструментів (процентні ставки, курс і ін.), заборону кредитування уряду на первинному ринку, фіксований термін органів (невідкликаність), пріоритет стабільності цін перед отриманням прибутку, відповідальність за стабільність банківської системи, касове обслуговування уряду.

Політика таргетування інфляції включає принцип однієї головної мети (цільовий показник інфляції) і одного інструмента (короткострокова процентна ставка) для досягнення цієї мети.

Інструментами таргетування інфляції виступають: короткострокова процентна ставка, ломбардний кредит або операції "репо" при дефіциті оперативної ліквідності банківської системи, грошові сертифікати (депозити) або операції "зворотні репо" при оперативній надліквідності банківської системи.

При здійсненні політики таргетування інфляції існують так звані канали трансмісії, які включають: канал інфляційних очікувань (проблема довіри і репутації), канал валютного курсу, канал сукупного попиту (короткострокова процентна ставка, грошова база, грошова маса, сукупний попит, рівень цін), питання тайм лагів.

Фактори, що спотворюють канали трансмісії в Україні:

- Екзогенні цінові шоки;
- Дефіцит достовірності;
- "Доларизація" економіки України;
- Фіскальна політика;
- Політична невизначеність;
- Структурні зміни в економіці;
- Зміни на міжнародних фінансових ринках;
- Коливання попиту на національну валюту.

Досвід країн з перехідною економікою в області таргетування інфляції допомагає знизити інфляцію, зміцнює фактичну незалежність центрального банку, підвищує професійний рівень, прозорість і довіру грошової політики.

У той же час, політика таргетування інфляції нерозривно пов'язана з труднощами з реалізацією закладеної інфляційної мети (вплив екзогенних

факторів), з труднощами відмови від активної курсової політики, з невизначеністю каналів трансмісії, з труднощами в створенні необхідної аналітичної та прогностичної бази.

На інфляційні процеси впливають не тільки загальна політична невизначеність, підвищення цін на енергоносії, подальше зростання доходів населення. Діють і інші чинники, які відображають специфічний вплив умов нестійкого економічного середовища. В Україні не відбулося істотне підвищення конкурентоспроможності вітчизняного виробника, зберігається надлишкова залежність економічного розвитку від зовнішніх чинників. Коливання макроекономічних показників обумовлює збільшення інтенсивності неузгоджених регулятивних дій держави, що, в свою чергу, сприяє посиленню інфляційних очікувань. Загальне збільшення доходів і видатків державного бюджету за цих умов призводить до активізації конкурентних дій різних соціальних груп і суб'єктів. Загострення структурних диспропорцій частково компенсується за рахунок підвищення цін.

У такій ситуації стає очевидним, що проблема інфляції не може бути вирішена без здійснення структурних та інституційних реформ. Однак режим інфляційного таргетування і навіть підготовка до нього створює систему для виявлення каналів впливу різного роду факторів на показник інфляції і змушує до кооперації органів влади з метою стабілізації цінової динаміки.

Основними загрозами високої інфляції в Україні є:

- Зменшення довіри до національної валюти;
- Швидке падіння пенсій та інших соціальних виплат в реальному вимірі;
- Волатильність інфляції призводить до ризику різких змін в інфляційних очікуваннях.

Втім, характер інфляційних процесів сам по собі не є основним мотивом впровадження інфляційного таргетування в Україні. Основним мотивом, є проблеми, які створює для макроекономічного регулювання діючий монетарний режим прив'язки де-факто курсу гривні до долара США. Незважаючи на ці проблеми, стабільний обмінний курс відіграє роль номінального якоря і в даний момент жоден інший показник не зможе виконувати її так само ефективно. Отже, виникає необхідність поступової відмови від чинного монетарного режиму та пошуку нового номінального якоря для суспільних очікувань.

При гнучкому обмінному курсі реагування може здійснюватися за допомогою поєднання заходів в сфері обмінного курсу, грошово-кредитної політики і політики доходів. В умовах курсової прив'язки коригування відносних цін повинно здійснюватися повністю через внутрішню заробітну плату, чому має сприяти жорстка бюджетна політика та політика доходів. Заходи політики доходів і бюджетно-фіскальної політики з метою зниження сукупного попиту і підтримки стійкості рахунку поточних операцій за цими оцінками приведуть до набагато нижчих темпів зростання реального ВВП і інфляції в порівнянні із середньостроковими показниками. Оцінка сукупного

скорочення обсягу виробництва в порівнянні зі сценарієм, в якому в якості механізму корекції використовується обмінний курс, становить 8%. Інфляція також повинна була б знижуватися значно швидше в умовах прив'язки, ніж при плаваючому обмінному курсі (і в цілому за п'ятирічний період була б на 20% менше). За даним сценарієм шоку кумулятивне збільшення заробітної плати повинно утримуватися на рівні близько 13% нижче, ніж при плаваючому курсі, протягом п'ятирічного періоду. Також це вимагало б скорочення дефіциту бюджету до рівня нижче 1% ВВП в 2007 році і формування збалансованого бюджету на 2008 і 2009 роки. Перехід до більш гнучкого обмінного курсу - це перехід до більш незалежною монетарної політики як до інструменту боротьби з шоками. Поки що вона не є незалежною в цьому сенсі, а визначається фіксованим обмінним курсом і де-факто відкритим капітальним рахунком.

Для збереження позитивного платіжного балансу та поповнення бюджету уряд зобов'язаний продавати держвласність. Підвищення цін на газ вимагає термінової модернізації економіки, яка неможлива без іноземних інвестицій. Для фінансування бюджетного дефіциту доводиться робити серйозні позики закордоном. Значний приплив валюти з-за кордону призводить до різкого зростання емісії гривні.

Отже, з викладеного вище стає зрозуміло, що інфляція є складним багатопрофільним процесом, який завдає серйозних збитків економіці країни, її населенню. Ріст загального рівня цін у даний час тією чи іншою мірою стосується практично всіх світових держав. Антиінфляційна політика вимагає великих зусиль і матеріальних затрат.

Практика реалізації антиінфляційної політики в Україні за період 1991-2014 років.

Частиною антиінфляційної програми є визначення кількісних показників, які визначають її кінцеві результати: обсяг та динаміка державних витрат, індекс споживчих цін, динаміка грошової маси в обігу.

Наведемо статистичні дані по індексу споживчих цін у 1991-2014 роках:

	Січень	Лютий	Березень	Квітень	Травень	Червень	Липень	Серпень	Вересень	Жовтень	Листопад	Грудень	За рік*
1991	104	104,5	105,9	116,5	124,6	390
1992	385,2	115,3	112,1	107,6	114,4	126,5	122,1	108,3	110,6	112,4	122	135,1	2100
1993	173,2	128,8	122,1	123,6	127,6	171,7	137,6	121,7	180,3	166,1	145,3	190,8	10256
1994	119,2	112,6	105,7	106	105,2	103,9	102,1	102,6	107,3	122,6	172,3	128,4	501
1995	121,2	118,1	111,4	105,8	104,6	104,8	105,2	104,6	114,2	109,1	106,2	104,6	281,7
1996	109,4	107,4	103	102,4	100,7	100,1	100,1	105,7	102	101,5	101,2	100,9	139,7
1997	102,2	101,2	100,1	100,8	100,8	100,1	100,1	100	101,2	100,9	100,9	101,4	110,1
1998	101,3	100,2	100,2	101,3	100	100	99,1	100,2	103,8	106,2	103	103,3	120
1999	101,5	101	101	102,3	102,4	100,1	99	101	101,4	101,1	102,9	104,1	119,2
2000	104,6	103,3	102	101,7	102,1	103,7	99,9	100	102,6	101,4	100,4	101,6	125,8
2001	101,5	100,6	100,6	101,5	100,4	100,6	98,3	99,8	100,4	100,2	100,5	101,6	106,1
2002	101	98,6	99,3	101,4	99,7	98,2	98,5	99,8	100,2	100,7	100,7	101,4	99,4
2003	101,5	101,1	101,1	100,7	100	100,1	99,9	98,3	100,6	101,3	101,9	101,5	108,2
2004	101,4	100,4	100,4	100,7	100,7	100,7	100	99,9	101,3	102,2	101,6	102,4	112,3
2005	101,7	101	101,6	100,7	100,6	100,6	100,3	100	100,4	100,9	101,2	100,9	110,3
2006	101,2	101,8	99,7	99,6	100,5	100,1	100,9	100	102	102,6	101,8	100,9	111,6
2007	100,5	100,6	100,2	100	100,6	102,2	101,4	100,6	102,2	102,9	102,2	102,1	116,6
2008	102,9	102,7	103,8	103,1	101,3	100,8	99,5	99,9	101,1	101,7	101,5	102,1	122,3
2009	102,9	101,5	101,4	100,9	100,5	101,1	99,9	99,8	100,8	100,9	101,1	100,9	112,3
2010	101,8	101,9	100,9	99,7	99,4	99,6	99,8	101,2	102,9	100,5	100,3	100,8	109,1
2011	101,0	100,9	101,4	101,3	100,8	100,4	98,7	99,6	100,1	100,0	100,1	100,2	104,6
2012	100,2	100,2	100,3	100,0	99,7	99,7	99,8	99,7	100,1	100,0	99,9	100,2	99,8
2013	100,2	99,9	100,0	100,0	100,1	100,0	99,9	99,3	100,0	100,4	100,2	100,5	100,5
2014	100,2	100,6	102,2	103,3	103,8	101,0	100,4	100,8	102,9				

Найбільш суттєвим негативним явищем української економіки на етапі її ринкового реформування виявилась інфляція.

Період 1992-1994 рр. відзначався надзвичайно високим рівнем інфляції, стрімким ростом цін, послабленням нагляду за фінансово-господарською діяльністю виробничих установ.

Згідно з даними Світового банку, рівень інфляції в Україні в другій половині 1993 року був найвищим у світі. У порівнянні з 1992 роком, коли рівень інфляції зріс у 21 раз, за 1993 рік - у 103 рази. І хоча в 1994 р. рівень інфляції дещо знизився, проте відбулось це не в результаті проведення комплексних реформ і якісних перемін у системі державних фінансів та запровадження цінової лібералізації, а через відстрочення бюджетних розрахунків і небувалий приріст заборгованості бюджету.

До інфляційних чинників, які спричинили такі показники у першій половині 90-их років, віднесемо:

а) надвисоке підвищення цін на енергоносії та основні види матеріалів та сировини;

б) зростання наявної грошової маси за рахунок додаткового випуску в обіг грошей;

г) зростання безготівкового обігу, яке було спричинене кредитуванням збиткових та низькорентабельних підприємств;

д) монопольне ціноутворення в умовах монополізації більшості видів промислового виробництва, що призвело до диктатного збільшення цін виробниками, оскільки споживачі були позбавлені вибору. Сюди ж віднесемо і відсутність стримуючого контролю за цінами.

Спершу нашій економіці була притаманна інфляція витрат, адже випереджаючими темпами зростали ціни енергоносіїв й первинної сировини, і кожна наступна хвиля зростання цін розпочиналась з сировини та палива. Періодичне випереджаюче зростання цін на енергоносії було імпульсом для загального росту цін та інфляції.

Збільшення підприємствами цін на власну продукцію, що мало на меті перекидання зростаючих витрат, дало стимул до подальшого розвитку інфляційних процесів. При цьому типі інфляції причиною росту грошової маси є підвищення цін. Незважаючи на постійно зростаючий обсяг випуску грошей у обіг, виник брак оборотних засобів підприємств для розрахунків з постачальниками (криза неплатежів) і для видачі заробітної плати. Як наслідок - формування типової інфляційної спіралі: ріст цін призводить до зростання витрат (і в тому числі – заробітної плати), яке вимагає збільшення маси грошей у обігу, а останнє, в свою чергу, веде до нового витку зростання цін. Таким чином інфляція в Україні являла собою суміш інфляції попиту та інфляції витрат, що значно ускладнювало провадження антиінфляційної політики.

У порівнянні з груднем 1990 року до листопада 1995 рівень цін зріс в Україні у 37 тисяч разів. Разом із зростанням цін відбувалося стрімке падіння валютного (долларового) курсу українського карбованця.

Дані таблиці, наведеної на початку розділу, свідчать про те, як місяць за місяцем розвивався інфляційний процес, і, як наслідок, росли середні ціни. Це явище перетворилося на серйозний стимулятор спаду виробництва, загального росту виробничих затрат і собівартості товарної продукції, що, в свою чергу, спонукало виробників до чергового підвищення цін. Оптові ціни особливо швидко зростали у хімічній та паливній промисловості, чорній металургії, електроенергетиці та машинобудуванні, а з роздрібних цим характеризувалися ціни на продукти харчування, які протягом багатьох десятиріч були штучно занижені і дотувалися з держбюджету. Взагалі, раніше роздрібні ціни в Україні такими темпами ще ніколи не зростали, і це закономірно викликало справжній шок у основній масі населення.

Випереджаючий ріст оптових цін нищить безпосередньо виробничу сферу, гальмуючи або навіть призупиняючи інвестиційні процеси. Разом із

тим, хоча й повільніші, але все ж достатньо стрімкі темпи зростання роздрібних цін руйнують соціальну сферу, пригноблюють економічні інтереси людей до активної підприємницької та трудової діяльності, тобто діють у тому ж самому негативному напрямку.

Все це призвело до того неплатоспроможності більшості фізичних та юридичних осіб, попри постійне накачування грошового обігу усе більшою масою паперових грошей. Згідно із оцінкою ЄБРР, за 1992 р. несплати в Україні склали 40% усього її ВВП. У 1993 р. обсяги неплатежів продовжували рости, спричиняючи різке скорочення і навіть призупинення виробництва на багатьох підприємствах.

За таких умов монетарна політика Національного Банку України перетворилася на потужний фактор інфляції. Держава розпочала одразу покривати зростаючий дефіцит грошей найпростішим способом - емісією відповідної грошової маси. Вона була направлена на покриття бюджетних дотацій, готівкового попиту, кредитування споживачів і виробників (включаючи і явних банкрутів). Лише у першому кварталі 1993 року для підтримки АПК було надано майже 1 трильйон карбованців пільгових кредитів й приблизно 3 трильйони карбованців фінансової допомоги. Величезної кредитної допомоги потребували й інші галузі економіки - в березні того ж року їм було надано кредит у 606 мільярдів карбованців для проведення заліку взаємних боргів. Загальна сума випуску готівки в обіг за січень-квітень 1993 р. досягла 598,3 мільярдів карбованців, що у 10 разів перевищувало емісію за такий же період 1992 р. Протягом 1993 року монетарна маса зросла з 26 до 47,2 трильйона карбованців, тобто стала у 1,8 раз більшою, ніж вона була у попередньому році. Емісія грошей, як і ціни швидко вийшла з-під належного державного контролю.

Грошові знаки (купоно-карбованці), які були випущені в Україні на початку 1992 р. на заміну російському рублю почали катастрофічно знецінюватися. Бурхливе знецінювання грошей підірвало виконання ними властивих їм ринкових функцій, і перш за все - стимулюючої. Пожираючи фонди споживання і нагромадження, гіперінфляція загальмувала трудову і підприємницьку активність в державі.

Тоді український уряд так і не спромігся віднайти надійних регулюючих систем для активного впливу на інфляційні процеси та погашення їх негативного впливу на соціальне та економічне становище в державі, втративши контроль за рухом видатків та цін, за емісією грошей, рухом кредитних ресурсів і грошового обігу.

Інфляційна та цінова спіраль, старт розкручування якої відбувся на початку 1993 року, у другому півріччі знову взяла напрямок угору. До кінця 1993 року, коли інфляційна спіраль розкрутилась до найвищої фази, банки були змушені додатково випустити в обіг величезну грошову масу. Це автоматично викликало черговий стрибок цін. Девальвація карбованця набула характеру катастрофи. У листопаді уряд адміністративно запровадив фіксований курс карбованця, що призвело до зростання активності тіньового ринку валют.

Отже, у 1992-1994 роках в Україні проводилась помилкова економічна політика, яка мала проінфляційний, а не антиінфляційний вплив на економічну систему країни.

При цьому уряд практикував зазвичай два антиінфляційних заходи: лімітування фондів споживання підприємств і регулювання цін. Адміністративний нагляд за цінами було введено Указом Президента “Про заходи щодо стримування темпів зростання цін”. Відповідно до нього, підприємства усіх форм власності могли підносити оптові ціни на товари та послуги лише у випадку росту витрат на виробництво, який не залежить від їх економічної діяльності. Цим же Указом запроваджувалось обмеження розміру надбавки для постачальницько-збутових і торговельних підприємств у розмірі не більше 55% від ціни виробника. Недостатньо ефективного спрацювання цих заходів було засвідчене наслідками. Передусім, ціни уже тоді однозначно вийшли з-під державного нагляду, і повторно підпорядкувати їх механізму суворого державного нагляду було дуже непросто. Щодо обмеження фондів споживання, то це мало би зміст у випадку, коли було би що обмежувати.

Ми відмітимо найбільш негативні наслідки того періоду:

- підірвання схильності до заощадження майже у всіх економічних агентів;
- надмірну розрізненість населення, окремих галузей й регіонів за ступенем доходів;
- серйозне порушення фінансової та виробничої систем функціонування народного господарства;
- руйнування на цій основі механізму забезпечення відтворюючих процесів в народному господарстві.

Під дією інфляції обсяги номінальних грошових доходів населення росли, а його реальні доходи, у відповідності до випереджаючих підвищення роздрібних цін на послуги та товари, навпаки знижувались. Системи індексування доходів не забезпечували відшкодування збитків від гіперінфляції. Лиш у 1993 році при рості цін за рік більше ніж у 100 разів реальна заробітна плата знизилась на 52%. Результат від запровадження урядом пільг на оподаткування доходів громадян стосовно багатодітних, ветеранів, малозабезпечених, чорнобильців та ін. теж був мінімальним, адже самі оподатковувані доходи населення були незначними і не встигали за ростом цін.

Важкий вибір, який постав перед урядом України, полягав у тому, яким способом, скорочуючи темпи інфляційних процесів, не посилити стагнації виробництва. Але він не був вирішений як слід. Неможливо реставрувати народне господарство в умовах надмірних податків, які пригнічують виробництво, звужують базу оподаткування і змушують платників податків приховувати свої реальні доходи. Варто відмітити хоча би такий факт: до 1993 року стягався податок на дохід підприємств, опісля було введено податок на прибуток підприємств. А за існування спеціального податку на

фонд зарплати, підприємці були змушені фактично двічі сплачувати його, адже фонд зарплати є складовою частиною доходу.

Політика посилення державного нагляду й регулювання (завищений обмінний курс, стримування цін, дуже високі податки) привела до формування потужного тіньового сектору економіки в Україні. В умовах відсутності ефективного нагляду за формуванням доходів, більшість зусиль держави були сконцентровані на державному секторі, який скорочувався. Як наслідок - на фоні втрати державою чималої частки доходів, які можна було би отримати шляхом проведення розумної податкової політики, основний тягар недофінансування ліг на сектор, який до цього був основою існування самої держави.

Через недосконалість наших податкових механізмів спадання валового продукту в Україні за 1996 рік склало приблизно 10%, а у галузях машинобудування й легкої промисловості досягало 20%.

Подальше реформування економіки в Україні проводилось в умовах реалізації поступової політики фінансової стабілізації та відновлення заощаджень населення. Без цього забезпечити стійкий економічний ріст на базі реставрації інвестиційної активності й поступового підйому рівня життя було неможливим. Найважливішим кроком в економічній політиці того періоду було введення у вересні 1996 року національної валюти - гривні. Це дало змогу в значній мірі стабілізувати грошовий обіг в країні.

Кабінетом Міністрів у 1995 році було прийнято постанову про порядок визначення сум, що вносяться до бюджету у зв'язку із перевищенням фонду споживання. Цей захід, мав попередити необумовлений ріст зарплати на підприємствах. Тобто зростання зарплати могло відбуватись лише у рамках індексу місячної інфляції.

На протязі 90-тих років спостерігалось явище штучного заниження монетизації економіки. Вихід держави із кризового стану почався у 2000 році, причиною цьому стали саме надходження доходів від експорту і, як наслідок, спостерігався початок росту монетизації, рівень якої поступово наближався до рівня економічно розвинених держав: в 1999 році - 16,9% ВВП, в 2007 - 55,6% ВВП. У державах з розвинутою ринковою системою монетизація економіки коливається довкола рівня 80%, досягаючи, а деколи і перевищуючи 100%. Економічний розвиток вимагає грошового забезпечення.

Згідно із прогнозами експертів, 2005 рік мав бути ознаменований низкою економічних ризиків, які були породжені перш за все наслідками політичного протистояння-2004 та Помаранчевою революцією. З-поміж них, зокрема, були названі девальвація національної грошової одиниці, а також цінове збудження споживчого ринку, ознаменоване значним зростанням соціальних виплат.

Якщо спиратись на один із базових показників інфляції та антиінфляційної політики, а саме на індекс споживчих цін, то можна стверджувати, що рівень відхилення фактичної інфляції-2005 від

нормативної становить лише 0,5 відсотка. За всіма іншими макропоказниками відхилення є значно більшим.

Серед основних чинників зниження інфляційного гніту у 2005 році варто передусім виділити: скорочення профіциту поточного рахунку платіжного балансу; значне зменшення потоку емісії після відміни обов'язкової продажі валютної виручки експортерів; зростання об'ємів антиінфляційного імпорту; ріст попиту на гроші для накопичень; обачну бюджетну політику Мінфіну, що була кращою, ніж у 2001-2004 рр., а також синхронізацію з монетарною політикою Національного банку.

Що цікаво, доля Національного банку у річній інфляції складала лиш третю частину загального показника. Зростання цін на споживчі товари, яке перебуває у безпосередній залежності від монетарної політики держави, складало 3,1 відсотка (базова інфляція вузька).

Тепер варто зазначити, що аналітики переоцінили вплив кількісного впливу монетарних агрегатів на інфляційні процеси. Разом із тим вони недооцінили значення попиту на гривню, який перебував у стані росту, у стримуванні гніту грошей на ціни ринку споживчих товарів. Черговий раз спростовано практикою широко розповсюджену позицію, згідно з якою ріст витратків на соціальні потреби обов'язково спричинює прискорення інфляції.

У 2005 році не стільки динаміка номінальних доходів населення була рекордною, скільки кількість депозитів громадян у банках. Останні вдвічі швидший ріст у порівнянні з попереднім роком. Вдалося оминати і ажіотажний попит на валюту, з яким Україна зіткнулась в останній чверті 2004 року. Гривню не обмінювали на долари в очікуванні її девальвації, а, переважно, брали депозити в банках саме у державній валюті. Відбулось це тому, що відбувся ріст довіри до національної валюти, яка безпрецедентно посилилася. В той час грошова пропозиція продовжувала абсорбуватись послабленою економікою. Збільшення депозитів громадян ще більшою мірою прискорило її монетизацію. Істотно зменшилась швидкість обігу гривні при рості попиту на неї, як на актив для накопичень.

Громадяни не позбувались національних грошей, а накопичували їх на строкових і поточних вкладах. Оскільки це знижувало натиск доходів на ціни ринку споживчих продуктів, відбувалось стримування росту цін.

Всупереч будь-яким песимістичним прогнозам, знову прискорилась ремонетизація економіки. За оцінками Національного банку, показник монетизації виріс на 14,8 відсотка після того, як у 2004 році упав на 7,1 відсотка. Як наслідок, відновилась і дедоларизація. Доларизація скоротилася на 2,7 відсотка після її трирічного росту в 2002-2004 роках - відповідно на 2,5, 8,9 та 16,1 відсотка. Оскільки вплив посилення курсу гривні і попиту на неї виявився вищим, ніж передбачали, інфляція виявилася меншою, ніж очікувалося. Зміцнення курсу національної валюти дало змогу зняти 2-3 відсотки річної інфляції. Розпочинаючи із квітня, місячна інфляція, крім листопаду, жодного разу не досягла рівню одного відсотка. Лише у низькоінфляційних 2001 та 2002 роках складалась подібна ситуація з цінами. Антиінфляційне посилення гривні зробило національну валюту більш

привабливою для населення і призвело до 90 відсотків зростання депозитів фізичних осіб (лиш у 2001 році був досягнутий подібний рівень - 89 відсотків, а в 2004 році, наприклад, депозити зросли лише на 17,2 відсотка). А всі депозити (фізичних і юридичних осіб) зросли за 2004 рік на 65 відсотків, тобто на максимальному рівні 2000 року (67 відсотків). Стрибок попиту на гривню відповідно зменшив швидкість її обігу на 12,9 відсотка (у 2004 р. - лише на 6,3 відсотка).

У 2005 році інфляція могла би бути ще меншою. Але близько 2-2,5 відсотка росту цін на споживчі товари у першому кварталі було успадковано від 2004 року, коли ціни деякою мірою стримувались адміністративно, а також з допомогою зворотної конвертації іноземної валюти у гривню, "перекупленої" в останні місяці 2004 року. Але навіть десятивідсоткова інфляція не є надмірною "платою" за досягнуті стандарти соціального розвитку держави у 2005 році (підвищення, зарплат пенсій; виплат чорнобильцям, самотнім матерям, інвалідам і тим, хто народив дитину; створення нових робочих місць; зменшення безробіття; тощо).

Підняття рівня стандартів споживання громадян України у 2004 році стало одним із найбільш динамічних серед країн-сусідів, і не тільки на європейському просторі. Рівень життя, досягнутий на початку 2005 року, був не тільки утриманий новою владою, а й безпрецедентно швидкими темпами зріс за складних зовнішніх умов і гніту успадкованих проблем. Зокрема, майже на 40 відсотків у порівнянні з 21 відсотком у 2004 році збільшились грошові доходи, а при урахуванні цінового фактору вони насправді збільшились на 22,4 відсотка (11,7 відсотка в 2004 році). У 2005 році істотно зросла зайнятість. Зниження рівня безробіття з 3,5 відсотків у листопаді 2004 року до 2,9 відсотків у 2005 році стало наслідком створення мільйона нових робочих місць.

Якщо звернути увагу на описані соціальні результати розвитку економіки, то утримання споживчої інфляції на рівні 10 відсотків є високим досягненням антиінфляційної політики держави, і, зокрема, дій Національного банку щодо виконання своїх конституційних обов'язків.

Уникнення в 2005 році повного спаду майже усіх макроекономічних показників і, перш за все, ВВП стало наслідком виведення споживчої активності українців на найвищий за роки незалежності рівень. Також вдалось досягнути в деякій мірі повернення вимушеного зниження інвестиційної активності у 2004 році, яке було спричинене як драматичним погіршенням умов експорту, так і успадкованими з попередніх років деформаціями фінансової політики та наслідками розширених реформаційних канікул. Достатньо згадати у зв'язку з цим про те, що об'єм кредитів у 2005 році зростав на 57,5 відсотка проти 30,2 відсотка у 2004 році. У цих умовах споживчі кредити зростали безпрецедентно швидко - на 126,4 відсотки. Посилення курсу гривні підвищило купівельну спроможність населення, дало можливість рекордними темпами збільшити швидкість залучення зростаючих доходів у банківську систему, закріпити за внутрішнім попитом роль локомотива економічного зростання, розпочати нову кредитну

експансію. Це утримало позитивну макроекономічну динаміку і пом'якшило об'єктивні коливання бізнес-циклу.

Формальні нарахування грошових доходів громадян в 2006 році в порівнянні з 2000 роком зросли у 3,7 раз. Ніякий показник виробництва не ріс такими темпами. Гривні нарахованого доходу в 2006 році відповідало лиш 84% номінального ВВП 2000 року, а реального і поготів - 44,2%. Продукції тваринництва на гривню відповідало 40,1% від рівня 2000 року, в тому числі: м'яса 64%, продукції харчової промисловості 58%, молока та молочних продуктів 40,9%, легкої промисловості 35,7% і т. д. У 2007 році доходи населення зросли ще на 30,3%, тоді як реальний обсяг ВВП тільки на 7,6%. У 2008 році доходи збільшились на 35-40%, а ВВП зріс лиш на 5,6%. Виробництво відстає від зростання доходів у декілька разів. Нестача товарів підтвердилась статистичними даними про виробництво і споживання деяких товарів на душу населення.

В Україні у 2006-2008 роках переважала інфляція витрат. Це розуміємо з тому, що ціни виробників продукції промисловості росли швидше цін на споживчі товари. Ціни на споживчі товари за 7 років XXI століття виросли на 85%, а ціни на промислову продукцію - в 2,2рази. За половину 2007 року ціни на споживчі товари зросли на 15,5%, а ціни на промислову продукцію на 29, 4%. Нацбанк, проводячи аналіз інфляційних процесів, намагався відокремити вид зростання цін, який залежить в основному від витрат (немонетарних чинників) від виду, який залежить від перевищення попиту над пропозицією, який наче піддається регулюванню монетарними методами.

З 2003 по 2007 рік немонетарна інфляція визначила 64% загального росту цін на споживчі товари, а монетарна - 36%. Як бачимо, переважає немонетарна інфляція. Але інфляція попиту (або монетарна) перебувала в суттєвій залежності від браку товарного забезпечення, а не від кількості грошей. Основними причинами інфляції витрат України були: монополізм деяких виробників, зростання зношення основних засобів, зростання цін на імпортовані енергоносії, диспаритет промислових і сільськогосподарських цін, відставання рівня продуктивності праці від зростання заробітної плати, тіньова економіка, існування необхідності швидкої заміни позицій набору товарів.

Так, фонд зарплати підприємств у 2006 році, порівнюючи із 2000-им зріс у 3,7 раз, а продуктивність праці в 1,67 рази. Уже один цей фактор був могутнім джерелом інфляції витрат. Колосальна інфляційна перспектива, зокрема, накопичувалась в сільському господарстві. Велике виробництво товарів було розваленим, а фермерські господарства економічно неміцними. Тваринницька продукція сільськогосподарських підприємств була збитковою. М'ясо корів у 2006 році визначалось рентабельністю мінус 38,4%, свиней - мінус 9,2%, молока та молочних продуктів - мінус 3,7%. Збитковість тваринництва в економіці проявлялось у скороченні числа корів (на 207 тис. В 2005 році і 186 тис. В 2006 році). Але ціни на сільськогосподарську продукцію не давали підвищувати комерційні посередники і переробники. Будь-які можливості росту цін вони використовували лише в своїх інтересах.

У середині 2000-их років виникла велика різниця в динаміці цін сільських виробників, промислових і споживчих.

З погляду висвітленої в даній роботі проблеми подолання інфляції, зі сказаного можемо зробити підсумок, що монетарні маніпуляції: підняття і пониження обмінного курсу гривні, зміни процентних ставок і т. п. стану змінити не можуть, тому що причини інфляційних процесів в Україні лиш частково монетарні, а в цілому - економічні. Звичайно, це не відкидає необхідності проведення монетарних заходів. Нацбанк своїми методами впливу може знизити рівень інфляції на 2-3 відсотки. Решта, більша частина (а це біля 20%) відноситься до відповідальності парламенту і Кабінету Міністрів.

В чому ж причина потужного сплеску інфляції, який відбувся 2007 році? По-перше, прірва між доходом громадян і їх забезпеченням товарами досягла уже критичного рівня, і достатньо було приводу для зрушення лавини, маса якої певний час наростала, але трималась. Стимулом послужили політичні проблеми і ослаблення нагляду за цінами, що, імовірно, було спровоковано в політичних цілях. Відмітимо також неврожай і посуху на півдні країни. До України водночас докотилась хвиля зростання на світових ринках цін на зерно. Зросли експортні ціни, а з ними і внутрішні (індукована інфляція).

До цього також додався некерований державою приплив грошей через зовнішні корпоративні кредити і вхід на банківський ринок України зарубіжних банків. При цьому ці додаткові гроші були направлені в більшості на кредитування не виробничих підприємств, торгівлі та населення. Тут відзначимо дію монетарні чинники інфляції: країна несвоєчасно відкрилась для зовнішніх фінансових ринків.

І відбувалось усе це на тлі тривалого росту незабезпечених доходів, серед яких виділимо виплати боргів по накопиченнях. Рівновагу ринку було кардинально порушено.

Наведені дані вказують на те, що головними чинниками інфляції в Україні у даний період були ріст доходів населення, що не відповідав реаліям їхнього товарного забезпечення, зростання виробничих витрат і занепад виробництва товарів споживання. Держава не займалась вирішенням проблем росту виробництва, а форсувала зростання доходів громадян.

Особливо небезпечним в популістській гонці було форсування доходів непродуктивного характеру: соціальних виплат та бюджетної заробітної плати. Якщо ріст зарплати підприємств окупається випуском продукції, яка в деякій мірі гальмує інфляцію, то бюджетні доходи і соціальні трансферти вливаються прямо на ринок, і стримуючих антиінфляційних механізмів не мають.

У 2004 році середня заробітна плата підприємств і бюджетних організацій зростала приблизно однаковими темпами. А у 2005 році ріст бюджетних виплат обійшов зарплату підприємств майже на 20 процентних пунктів! Це випередження тривало і у першій половині 2006 року, а у другій половині дещо стрималось. Популістська політика грошових роздач втихомирювалась. Але загальний ріст зарплати продовжував випереджати

продуктивність праці. За 2001-2007 рр. середня заробітна плата по країні зросла майже в 5,5 разів, а продуктивність (ВВП на відпрацьовану годину) тільки на 60%.

Для популістської політики грошових роздач характерним було особливе зростання непродуктивних витрат. Так, для прикладу, було збільшено грошові витрати на обслуговування депутатів, придбання квартир, пенсій, допомог і т. п. Стрімко виросли витрати на оплату праці та пенсії високопоставленим чиновникам.

Звісно, зарплату бюджетникам і пенсії слід підвищувати. Але пов'язувати це зростання слід з можливостями нарощення темпів виробництва і забезпечення товарами.

В принципі підвищення оплати праці сприяло розвитку внутрішнього ринку та економічному зростанню. Але в тому то й справа, що в Україні стан виробництва був таким, що воно не встигало за форсованим ростом платоспроможного попиту. Було необхідно перемикає увагу з росту доходів на розвиток виробництва.

Популістське роздування інфляції і неадекватні заходи для її подолання створили катастрофічну воронку, в яку втягувалась економіка. Дотримуючись догми, що інфляція від кількості грошей, міністерство фінансів підвищувало відсотки і обмежувало грошову масу. Але це погіршувало фінансове становище підприємств, стимулюючи закордонні позики. Тепер гроші «побігли» з України. Інвестиції скорочувались, виробництво гальмувалось, обсяг корпоративних боргів прийняв загрозливі розміри. Світова фінансова криза припинила можливості займати і перепозичати гроші закордоном, а віддавати накопичені борги було потрібно. У той же час зниження рівня захисних тарифів у зв'язку з вступом до СОТ і смикання з ревальвацією гривні, призвели до небезпечного наростання негативного сальдо торгового балансу. Про гостру кризу ліквідності вже всі чули. НБУ кинувся виручати комерційні банки. Але найстрашніше в тому, що в глухий кут заганялось виробництво. Вдарили на сполох металурги: зростання витрат через інфляцію і ревальвація гривні роблять металургів України неконкурентоспроможними на світових ринках. А металургія дає 20% експорту і забезпечує основний потік валютних надходжень. Не краще становище і в інших експортерів. Справа йшла до фінансової катастрофи і краху виробництва.

Проведення заходів на виконання мети, поставленої Кабінетом Міністрів України у роки, яким передувала глобальна економічна криза (2010-2014), вимагало функціонування нагляду держави за цінами, особливо враховуючи умови економічної кризи і виходу з даного стану. На українському ринку споживчих товарів у 2013 році простежувався нахил до відносно ступеневого сповільнення інфляційних процесів: якщо у січні індекс інфляції на споживчі послуги та товари сягав 100,3 %, то уже у наступному місяці мало місце уповільнення динаміки інфляції (99,9 %). Так, з лютого до березня включно простежувалася дефляційна динаміка на комунальні послуги та продукти харчування. У квітні було зафіксовано

незначний ріст інфляційних процесів у порівнянні з попередніми місяцями (100,0 %). На жаль, на протязі 2013 року нахил до уповільнення інфляції не було збережено на тому ж рівні, як у 2012 році, у якому індекс інфляції досягав небачених 99,8 %. Ознайомлюючись із статистикою та зведеними таблицями щодо рівня інфляційних процесів в Україні, варто відмітити, що загальний індекс споживчих цін впродовж останніх 13 років перетинав відмітку і складав менше 100,0 % лиш одного раз, у 2002 році. Саме це, як ніщо інше, може дати характеристику ефективності провадження антиінфляційного регулювання.

Зафіксований у податковому кодексі України ліміт сфер діяльності, на які розповсюджується система спрощеного оподаткування, є повністю обґрунтованим. На осіб, які займаються високоприбутковою діяльністю: консультантів, адвокатів, юристів розповсюджується мінімізація податкових зобов'язань. У цих галузях прослідковуються найбільші об'єми зловживань та мінімізації податків, тому правління держави обмежило практику використання системи спрощеного оподаткування для цих категорій працівників. Таким чином, податковий кодекс надав належну кількість знарядь для очищення механізму спрощеного оподаткування від СПД, які практикують мінімізацію оподаткування. Крім цього, ставки податку мали кожного року індексуватися на показник інфляції. Більшість частина підприємців, які пускають в хід механізм спрощеного оподаткування, є співучасниками схем уникнення від сплати податків або мінімізують оподаткування власних доходів, як твердить уряд. Антиінфляційна політика держави у 2012 році була направлена на виконання завдань щодо помірності ступеня і керованості інфляційних процесів. Боротьба зі зростанням грошової маси завбачувала зниження темпу росту маси грошей в обігу, регулювання політики встановлення цін монополій. Уряд провадив антиінфляційну політику орієнтуючись на стратегію проведення політики дефляції (регулювання попиту) та зміну правил політики доходів. Міри Національного банку України та Міністерства фінансів, які були направлені на реалізацію дефляційної політики, дали бажаний антиінфляційний результат, проте загострювали соціальну напругу в суспільстві, а це могло стати причиною банкрутства підприємств, економічної кризи, зменшення зайнятості. Тому уряду доводилось проводити маневри, уміло поєднуючи інфляційні та дефляційні методи. Інший напрямок у реалізації антиінфляційної політики в Україні – Антимонопольний комітет України, Міністерство соціальної політики, Міністерство фінансів України, Міністерство економічного розвитку і торгівлі України, які несли відповідальність за політику доходів – проведення заходів стосовно державного нагляду за цінами та зарплатою. Такий нагляд зводився до фіксації цін і заробітної плати на певному рівні («заморожування»), передусім перед проведенням місцевих виборів. Разом із тим, модель економіки України у 2012 році була слабкою і надто нестійкою, на неї чинили помітний вплив політичні фактори. Заходи Кабінету міністрів і НБУ не завжди були ефективними та правильними.

По-перше, інфляція може просто перетворитися з регульованої на нерегульовану, досягти темпів галопуючої і спричинити тяжкі соціальні та економічні наслідки. По-друге, антиінфляційна політика має тим більш відчутний результат, чим менше вона контролює виробництво, чим кращі умови підтримуються у державі для дії ринкового механізму і розвитку підприємництва. По-третє, антиінфляційна державна політика була продумана недостатньо та непослідовно здійснювалась. Врешті-решт, методика обчислення інфляції не перебувала на тому ж рівні, що і методики країн із високим економічним розвитком. Для прикладу, на теперішній час у обчисленнях допускається, що будь-яка українська жінка купляє для себе взуття один раз протягом року. А це всього лиш вказує на те, що відомості про індекс інфляції та ціни фіксуються у розрізі бідних громадян. Але з допомогою цього можна отримати офіційно низький рівень інфляції. Зниження довіри громадян до соціально-економічної політики держави, послаблення державної ролі в економіці, відсутність виразних погоджених орієнтирів та пріоритетів розвитку, непослідовність провадження Кабінетом міністрів економічної політики, висока підпорядкованість економічної сфери політичній кон'юктурі. Все це призводить до зростання невизначеності та ускладнює розробку і реалізацію Національним банком України і Урядом антиінфляційної політики. За даними аналізу, у 2011-2013 роках на ринку споживчих товарів не спостерігалось значного пришвидшення інфляційних процесів, що вказує на відносно стаке функціонування економічних механізмів. Тому регулювання зміни зарплат має лімітуватись індексацією згідно із рівнем інфляції. Першочергово увага Кабінету міністрів повинна бути зосереджена на тому, щоб сприяти стримуванню інфляційних процесів на належному рівні, при якому би зростав добробут громадян, мав би місце постійний розвиток національного підприємництва. Регулювання курсу валюти державою займає виняткове місце в антиінфляційній діяльності. Первинне співвідношення валют різних держав залежить від співвідношення цін на товари, які надходять в обмін.

В ідеальних умовах, продавцю має бути байдуже, за яку валюту продавати товари та послуги. В антиінфляційній стратегії вагомою складовою є довготривала монетарна політика. Невід'ємна риса монетарної політики – запровадження суворих фіксованих лімітів на щорічні збільшення маси грошей в обігу. У підсумку, є зрозумілим, що регулювання та проведення грошової антиінфляційної стратегії під силу тільки Національному банку України, який не є залежним ні від Президента України, ні від Кабінету міністрів. Варта пригадати і про зменшення бюджетного дефіциту, який теж є однією із визначальних мір у антиінфляційній політиці. Виконання цих завдань урядом можливе тільки двома шляхами – з допомогою зменшення видатків і збільшення доходів держави. Більш дієвим є інший спосіб, тому перевагу варто віддати саме йому. В національній моделі покращення економічного стану підприємств позитивно позначається на зарплаті, яка росте швидкими темпами. Різкий несподіваний обвал державної валюти може мати місце, при штучному

утриманні курсу валюти Національним банком України. Підводячи підсумки сказаного, можна зробити висновок, що в даний час українська політика проти інфляційних процесів в решті решт показує себе як достатньо діючий механізм. У 2013 році спостерігався сталий стан індексу споживчих цін. Якби плани Кабінету міністрів щодо регулювання інфляційних процесів чітко дотримувались, економіка України змогла би вийти на новий рівень, але гостра криза політичної системи наприкінці 2013 року, зміна влади та негативні зрушення стабільності економіко-соціальних процесів призвели до втрати здобутого за перші роки другого десятиліття XXI століття.

Проаналізувавши практику реалізації антиінфляційної політики в Україні, ми можемо дійти до висновку, що її успішність на різних етапах становлення української державності не було рівномірною. Наша держава пережила як успішні, так і деструктивні дії уряду, парламенту та Національного Банку. Тим не менше, варто відмітити, що після світової фінансової кризи у 2008 році антиінфляційна політика в Україні відзначалась успішним поєднанням монетарних та економічних методів регулювання інфляційних процесів.

Напрями удосконалення антиінфляційної політики в українській економіці

Багатоаспектність політики антиінфляційних процесів спричинюється інфляційними факторами, структурними зрушеннями в народному господарстві, визначенням систем стимулювання росту економіки, темпами економічного зростання, потребою врахування впливу такої політики на терміни стабілізації. Політика протидії інфляції коригується та змінюється у залежності від становища в народному господарстві. Рівень інфляції має коригуватись у відповідності до певних обставин, бути узгодженим із рештою складових, які спрямовані на стимулювання піднесення економіки.

Використовувати тільки грошово-кредитні методи, які були розроблені сучасним монетаризмом для реалізації завдання відновлення росту економіки, в реаліях нашої держави неможливо. Це можна пояснити тим, що монетаристські теорії спираються на міцний фундамент економіки ринкового спрямування, у якій функціонують суперницькі сили. Саме у зв'язку з цим усі заходи, що позитивно впливають на виникнення цивілізованого суперницького ринкового середовища можна вважати необхідними складовими політики антиінфляційних процесів сучасного періоду.

Поєднуючи проблеми інфляційної стурбованості та виходу з кризового стану національної економіки, потрібно значно збільшити питому вагу інвестицій в народне господарство. Для прикладу, випуск грошей в обіг на фінансове забезпечення інвестиційних проектів не призводить до таких негативних наслідків, як спрямування емісії на фінансування поточних витрат бюджету, що є звичайним "проїданням" коштів. Зростання інвестицій призведе до більш повного завантаження існуючих та створення нових виробничих потужностей, що знижує сплеск інфляції унаслідок випуску грошей у обіг. Інвестиції теж дають змогу одержувати реальні доходи підприємствам та найманим робітникам, що загалом дає можливість нарощувати бюджет та реальні доходи. Такий напрям розвитку і є тим курсом, який, надаючи стимул зростанню економіки, допоможе вирішити і проблему інфляції на тривалий майбутній період.

Різносторонні теоретичні погляди представників різних економічних шкіл на підстави та результати розвинення інфляції в народному господарстві ускладнює вибір знарядь державного антиінфляційного втручання та ринкового саморегулювання. У цьому значенні застосування європейського досвіду, який не бере до уваги українську специфіку, може призвести до одержання зміщених характеристик а, відповідно, до похибок у ході прийняття рішень.

Тому, беручи до уваги вплив потрясінь ззовні та внутрішні посилюючі фактори (домінацію закордонного капіталу у банківському секторі, від'ємне сальдо платіжного балансу, ресурсно-витратний характер виробництва, експортно-орієнтовану модель народного господарства, низький рівень конкурентоспроможності української продукції, структурну розбалансованість промислового комплексу тощо), фундаментом антиінфляційної програми мають бути пріоритетні завдання стратегії і

тактики виходу держави із економічної кризи, одним із яких є заохочення діяльності інвесторів. Інвестиції держави мають бути направлені на розвиток найбільш важливих сфер економіки. Особливу увагу потрібно зосередити на паливно-енергетичному комплексі, оскільки від нього у найбільшій мірі залежить ефективність діяльності всієї економіки України. Крім державних інвестицій, потрібно активно залучати й іноземні, звісно ж, за умов протекції національного виробника, адже джерела ресурсів для інвестицій, потрібні для відтворення зростання економіки, у наш час дуже обмежені.

Висновок

Антиінфляційна політика - це комплекс знарядь державного регулювання, метою яких є зниження рівня інфляції. Дослідники, в сферу інтересів яких входить це питання, вирішують дилему: ліквідувати інфляцію шляхом радикальних заходів чи адаптуватися до неї.

При написанні даної роботи нами було детально опрацьовано та проаналізовано праці С. О. Ануфриєва, О. А. Гнатіва, М. Н. Корнева, В. С. Марцина, В.С. Найденова, О. О. Папаіки, О. О. Яременко, та інших науковців.

З допомогою намічених методів дослідження нам вдалось досягнути мети – дослідити теорію та проаналізувати практику антиінфляційної політики.

В першому розділі роботи було проаналізовано наукову літературу з проблеми антиінфляційної політики. Ми дійшли висновку, що інфляція є складним багатопрофільним процесом, який завдає серйозних збитків економіці країни, її населенню. Ріст загального рівня цін у даний час тією чи іншою мірою стосується практично всіх світових держав. Антиінфляційна політика вимагає великих зусиль і матеріальних затрат, а найбільш ефективним способом збереження економічної стабільності держави у сучасній економіці є таргетування інфляції.

У другому розділі даної роботи було вивчено особливості практики реалізації антиінфляційної політики в Україні за період 1991-2014 років. Проаналізувавши практику реалізації антиінфляційної політики в Україні, ми можемо дійти до висновку, що її успішність на різних етапах становлення української державності не було рівномірною. Наша держава пережила як успішні, так і деструктивні дії уряду, парламенту та Національного Банку. Тим не менше, варто відмітити, що після світової фінансової кризи у 2008 році антиінфляційна політика в Україні відзначається успішним поєднанням монетарних та економічних методів регулювання інфляційних процесів.

У третьому розділі цієї роботи ми розглянули заходи по вдосконаленню антиінфляційної політики. Фундаментом антиінфляційної програми нашої держави має стати діяльність інвесторів, а застосування європейського досвіду, може призвести до одержання зміщених характеристик а, відповідно, до похибок у ході прийняття рішень.

Рівень інфляції має коригуватись у відповідності до певних обставин, бути узгодженим із рештою складових, які спрямовані на стимулювання піднесення економіки.

Дана робота є актуальною, адже запропонований нами напрямок удосконалення антиінфляційної політики можна використати у експериментальних програмах по впровадженню політики боротьби із інфляційними процесами.

Список використаної літератури

1. Ануфриев, С. О. Институциональное обеспечение антиинфляционной политики в условиях макроэкономической нестабильности // Інвестиції: практика та досвід. – 2011. – березень (№5). – С. 73-76.
2. Барчуков, А. В. Планирование структуры капитала для достижения финансовой устойчивости предприятия в условиях инфляции // Финансовый менеджмент. – 2010. – январь-февраль (№1). – С. 47-60.
3. Вечканов, Г. С. Макроэкономика: учеб. пособ. – 7-е изд. – С.Пб.: Питер, 2007. – 256 с.
4. Вожжов, А. П. Об учетной ставке Центрального банка // Економіка та держава. – 2010. – №12. – С. 138-141.
5. Волошенко, А. В. Дослідження інфляцієутворюючих чинників в Україні // Актуальні проблеми економіки. – 2011. – №9. – С. 83-92.
6. Волошенко, А. В. Сучасна цінова політика : монографія. – К.: Знання, 2014. – 240 с. – Сучасна наука.
7. Глазова, Е. С. Инфляция: эволюция, факторы, государственное регулирование (зарубежный опыт) // Финансовый менеджмент. – 2010. – январь-февраль (№1). – С. 123-143.
8. Глазова, Е. С. Политика таргетирования инфляции: 20-летний опыт применения за рубежом // Финансовый менеджмент. – 2010. – март-апрель (№2). – С. 67-86.
9. Гнатів, О. А. Таргетування інфляції як оптимальний режим монетарної політики в Україні // Регіональна економіка. – 2009. – №2. – С. 119-125.
10. Гронтковська, Г. Е. Макроекономіка. Практикум : навч. посіб. – К. : ЦУЛ, 2011. – 402 с.
11. Карпунин, В. И. Финансовая глобализация и проблемы обеспечения устойчивости национальных финансовых систем // Валютное регулирование. Валютный контроль. – 2012. – № 3. – С. 34-40.
12. Колпакова, И. А. Концептуальные подходы к противодействию внешнеэкономическим факторам инфляции в российской экономике // Финансовый бизнес. – 2011. – № 4. – С. 45-54.
13. Корнев, М. Н. Анализ инфляционных процессов в Украине // Економіка промисловості. – 2009. – №2. – С. 34-40.
14. Кравчук, Н. Я. Фінансова безпека : навч.-метод. посібн. – Тернопіль : Вектор, 2010. – 277 с.
15. Круш, П. В. Інфляція : суть, форми та її оцінка : навч. посіб. – К. : ЦУЛ, 2010. – 288 с.
16. Лібанова, Е. М. Соціальні чинники та соціальні наслідки інфляції // Економіст. – 2008. – №5. – С. 16-25.
17. Лондар, С. Л. Облігації з індексованою доходністю як фінансовий інструмент нівелювання наслідків високих інфляційних очікувань // Економіка і прогнозування. – 2010. – №2. – С. 88-99.
18. Марцин, В. С. Інфляційні процеси, причини їх виникнення та шляхи подолання в Україні // Регіональна економіка. – 2012. – № 1. – С. 21-30.

19. Марцин, В. С. Трансформація інфляційних процесів в умовах реорганізації економіки // Актуальні проблеми економіки. – 2012. – № 9. – С. 25-35.
20. Марцин, В. С. Деякі підходи до регулювання інфляційних процесів на сучасному етапі розвитку економіки // Економіка розвитку. – 2013. – № 1. – С. 42-48.
21. Марцин, В. С. Трансформація функцій ціни в умовах ринкових перетворень // Актуальні проблеми економіки. – 2010. – №5. – С. 9-21.
22. Найденов, В. С. Інфляція в Україні - следствие безответственной политики // Вісник економічної науки України. – 2008. – №2. – С. 178-181.
23. Николишин, Ю. І. Аналіз інфляційних процесів у незалежній Україні // Інноваційна економіка. – 2013. – № 8. – С. 284-289.
24. Папаїка, О. О. Світовий досвід антиінфляційної політики держави: рекомендації для України // Економіка промисловості. – 2010. – № 2. – С. 3-7.
25. Пельтек, Л. В. Створення дієвого механізму антиінфляційного інвестиційного регулювання регіонального розвитку // Інвестиції: практика та досвід. – 2010. – листопад (№21). – С. 47-50.
26. Попкова, Н. А. Об антиинфляционных процессах в экономике // Финансы. – 2009. – №9. – С. 55-60.
27. Рубцова, М. Ю. Макроекономічна політика у відкритій економіці : навч. посіб. – К. : Освіта України, 2010. – 384 с.
28. Савченко, А. Г. Макроекономічна політика : навч. посіб. – К. : КНЕУ, 2002. – 135 с.
29. Свирина, Е. М. Финансовая стабильность и антиинфляционная политика // Валютное регулирование. Валютный контроль. – 2012. – № 8. – С. 33-40.
30. Свирина, Е. М. Финансовая стабильность и антиинфляционная политика (окончание. Начало см. №8, 2012) // Валютное регулирование. Валютный контроль. – 2012. – № 12. – С. 40-46.
31. Семенов, В. П. Управление инфляцией на уровне потребительской корзины // Финансы и кредит. – 2010. – апрель (№15). – С. 2-15.
32. Семенов, С. К. Инфляция: моделирование и регулирование в ракурсе теории негативных экономических оценок // Финансы и кредит. – 2012. – № 5. – С. 23-30.
33. Смирнов, А. Д. Монетизация глобального долга: погашение или кризис // Экономический журнал Высшей школы экономики. – 2007. – №4. – С. 467-519.
34. Сусіденко, Ю. В. Вплив інфляційних процесів на економіку України // Економічний аналіз. – 2014. – Т. 18. – № 1. – С. 88-92.
35. Сухоруков, А. І. Фінансова безпека держави : навч. посіб. – К. : ЦУЛ, 2007. – 192 с.
36. Христос, Д. А. Інфляційні процеси у наукових поглядах класиків політичної економії: від меркантилістів до Давіда Рікардо // Вісник економічної науки України. – 2011. – № 2. – С. 196-200.

37. Черниченко, Г. А. Инфляция как отражение экономики // Экономика промышленности. – 2009. – №3. – С. 223-230.
38. Шакирова, Р. К. Инфляция, антиинфляционная политика и налоги: теория и практика // Финансы и кредит. – 2015. – № 2. – С. 22-37.
39. Яременко, О. О. Лібералізація валютних відносин: історичні передумови та прояви в Україні // Інвестиції : практика та досвід. – 2011. – № 22. – С. 77-81.
40. Яременко, О. О. Світова практика таргетування інфляції та сучасні проблеми його впровадження в Україні // Економіка та держава. – 2010. – №12. – С. 50-52.